

Farina
Eden

De essentie van geluk

Vertaling Ed van Eeden

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2021 Farina Eden

Oorspronkelijke titel: *Die Seifenmanufaktur – Die Essenz des Glücks*

Copyright Nederlandse vertaling: © 2023 HarperCollins Holland

Vertaling: Ed van Eeden

Omslagontwerp: Zero Media

Omslagbeeld: FinePic®, Munich

Zetwerk: Crius Group, Hulshout

Druk: ScandBook UAB, Lithuania, met gebruik van 100% groene stroom

ISBN 978 94 027 1198 1

ISBN 978 94 027 6798 8 (e-book)

NUR 302

Eerste druk maart 2023

Originele uitgave verschenen bij Piper Verlag GmbH, München 2021

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.

* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

Vrijdag 2 juni 1933

Emma

Emma liet haar vinger langs de regels gaan en zocht met een kloppend hart naar haar naam. Ze hoorde het gemompel achter zich. Ze had zich een weg gebaand door de opgewonden vrouwen, had eindelijk een plekje gevonden voor het mededelingenbord en zou beslist geen stap opzij doen, alleen maar omdat ze anderen het zicht benam.

Het zag er niet naar uit dat de kandidaten alfabetisch gesorteerd waren. Of misschien toch wel? Ze slikte, omdat ze er gewoon niet aan wilde denken dat ze misschien gezakt zou zijn.

‘Daar!’ riep ze. Zonder aan de dringende vrouwen naast en achter haar te denken sprong ze omhoog en stak ze beide armen op.

Emma Ehrlich. Geslaagd.

‘En nu maak je dat je wegkomt.’

‘Ik ben al weg,’ antwoordde Emma blij. Ze had het gehaald. Dat ze daar ooit aan getwijfeld had! De jaren op de hogere meisjesschool hadden haar al geleerd dat ze minder enthousiast was over huishoudkunde of handvaardigheid dan over wiskunde. Het was een logische stap geweest om naar de stedelijke school voor vrouwenberoepen in Fürth te gaan en daar een opleiding tot boekhouder te volgen.

En nu was ze boekhouder. Ze wist weliswaar nog niet in detail hoe ze gepresteerd had bij de afzonderlijke vakken, zoals administratie of bedrijfsboekhouding, maar dat was van ondergeschikt belang. De afgelopen maanden had ze alles geleerd wat ze nodig had om bij een van de grote bedrijven in de buurt te kunnen werken. Ze beheerste zowel stenografie als het gebruik van de typemachine. Toen er drie

jaar geleden een compleet nieuwe boekhoudmachine op de markt was gekomen, had Emma geen seconde getwijfeld en had ze zich ook vertrouwd gemaakt met dat apparaat. Ze was een van de snelsten van haar jaar als het ging om het invullen van boekingsformulieren of het controleren van hele jaarbalansen. Er lag een mooie toekomst voor haar in het verschiet, daar was ze zeker van.

Met opgetogen passen liep Emma de brede trap af, die haar het gebouw uit leidde. Ze kon nauwelijks wachten om het gezicht van haar moeder te zien in het weekend. Ze hadden afgesproken om voor het pinksterfestival naar Rothenburg terug te gaan en daar een paar dagen door te brengen. Daarna wilde ze gaan solliciteren bij fabrieken en bedrijven in en rond Fürth en Neurenberg.

‘Emma!’

Klara riep haar uit haar gedachten. Zoekend keek ze om zich heen en toen ze haar vriendin ontdekte, kon ze zich niet meer inhouden.

‘Ik ben geslaagd!’ schreeuwde ze naar de overkant van de straat.

Klara schudde lachend haar hoofd, maar wachtte met haar antwoord totdat ze bij elkaar stonden.

‘Had je daaraan getwijfeld dan?’ vroeg ze, en ze bood Emma haar arm.

‘Heel even,’ gaf Emma toe. ‘De seconden waarin ik naar mijn naam zocht, leken me wel een eeuwigheid.’

‘Dan heeft jouw twijfel aan jezelf dus niets te maken met je bekwaamheid of je onvermogen, maar alleen met je ongeduld.’

Emma wierp haar hoofd in haar nek, hield haar rode klokhoed vast en lachte hartelijk. Zoals zo vaak had Klara haar karakter in een paar woorden treffend beschreven.

‘Dat moeten we vieren,’ besloot Klara. Ze had haar opleiding tot verpleegster al ruim een jaar geleden afgerond en had inmiddels een baan gekregen bij het Israëlitische ziekenhuis in Fürth.

‘Ik weet het niet,’ antwoordde Emma aarzelend. ‘Mijn tas is nog niet ingepakt en mijn trein naar huis vertrekt morgen heel vroeg.’

‘Nou en?’ Klara haalde onbezorgd haar schouders op. ‘Wat heb je nodig voor die paar dagen met je moeder? En het slaaptekort kun je in de trein inhalen.’

Omdat Emma er niet meteen mee instemde, bleef Klara staan en keek haar met hoog opgetrokken wenkbrauwen aan. ‘Stel je niet zo aan! Je wilt deze nieuwe levensfase toch niet beginnen met de chagrijnige juffrouw Pfisterer?’

Emma tuitte haar lippen en liet de lucht ontsnappen, alsof ze de moeilijkste beslissing van haar jonge leven moest nemen. Het vooruitzicht van een lange avond met eindeloze scheldtirades van haar hospita was allesbehalve aantrekkelijk.

Elfriede Pfisterer, hospita van Pension Pfisterer, was een uiterst vermoeiende vrouw. Haar buien veranderden elk uur. Soms was ze ruimdenkend en wilde ze allerlei privé-zaken weten van de vrouwen die kamers bij haar huurden, om hun vervolgens moederlijk adviezen te geven. Het volgende moment kon het echter gebeuren dat ze haar stevast vrouwelijke huurders berispte vanwege hun zogenaamd slechte gedrag. Dan schold ze hen uit of dreigde ze hen zelfs met uitzetting, als ze zich niet hielden aan de huisregels – die net zo snel veranderden als haar wisselende stemmingen.

Emma kreeg intussen de indruk dat de verwarde aard van de hospita ook invloed had op haar financiën. Hoewel alle acht vrouwen hun kamers stipt op tijd betaalden, waren er steeds meer momenten waarop juffrouw Pfisterer een van hen apart nam om geld van haar los te krijgen. In onsamenhangend gestamel vertelde ze dan over kosten voor zieke familieleden, dringend noodzakelijke reparaties of een gulle donatie die ze had gedaan, waardoor er een gat was geslagen in haar huishoudbudget.

Bij het idee dat ze uitgerekend vandaag met de huisdraak opgescheept zou zitten, huiverde Emma.

‘Je hebt gelijk. Het zou alle vreugde voor me verpesten. Natuurlijk ga ik met je mee.’

‘Vooruit dan!’

Kletsend en grappend liepen ze de korte afstand naar de Alexanderstrasse, waar het pension gevestigd was.

Klara had het gesprek gebracht op de kledingkeuze voor die avond en was nu aangekomen bij haar favoriete verhaal: ‘Als ik eraan denk hoe je toen bij ons bent ingetrokken...’

Theatraal sloeg ze haar ogen op en keek vervolgens naar de hemel.

‘Een echt muurbloempje en een...’

‘...en een hopeloos geval, waarover jij je eerst moest bekommeren,’ beëindigde Emma de zin met een al even theatrale zucht.

In het begin had ze zich eraan geërgerd dat Klara altijd deed alsof ze het zonder de vrouwen in het pension nooit zou hebben overleefd, want dat was natuurlijk niet waar. Het was goed mogelijk dat ze drie jaar geleden misschien een beetje onbeholpen was geweest, maar beslist geen hopeloos geval. Qua stijl en gedrag had ze veel geleerd van Klara en de andere vrouwen. Maar afgezien daarvan was ze heel goed in staat geweest om haar vrouwtje te staan.

Ze had nooit echt een keuze gehad. Al op twaalfjarige leeftijd had ze haar huis in Rothenburg aan de Tauber verlaten om naar het stedelijke meisjeslyceum in Neurenberg te gaan. Nog altijd herinnerde ze zich de talloze tranen waarmee ze haar moeder op andere gedachten had willen brengen. Het idee om ver van haar vandaan te moeten wonen op een kostschool had haar meer beangstigd dan alles wat ze in haar korte leven tot dan toe had meegemaakt. Maar al na een paar weken had ze vrienden gemaakt en haar draai gevonden. Het argument van haar moeder dat ze daar een betere opleiding zou krijgen en zou worden opgevoed tot een toleranter persoon dan in de beslotenheid van haar geboortestad, had haar tot op de dag van vandaag niet helemaal overtuigd. Maar intussen vermoedde ze dat haar zelfvertrouwen en haar openheid waarschijnlijk vooral te danken waren aan het feit dat ze zichzelf op jonge leeftijd had moeten leren behelpen.

‘Zeg eens, luister je eigenlijk wel naar me?’

Emma schrok op. Klara keek haar afwachtend aan, maar Emma had geen flauw idee wat ze gezegd had.

‘Neem me niet kwalijk,’ zei ze.

‘Ik stelde voor dat je vanavond je bordeauxrode kostuum aantrekt. De slanke rok en bijpassende getailleerde jas accentueren je benijdenswaardig slanke figuur. De schattige pofmouwen op de lichtgrijze blouse geven je tegelijkertijd iets kinderlijk speels. Daarbij dan de klokhoed, en de mannen zullen hun ogen niet van je af kunnen houden.’

‘O, Klara. Alsof dat zo belangrijk is.’

Emma opende het taillehoge tuinhek en liet haar vriendin voorgaan. Een smal pad, dat van week tot week verder overgroeid raakte, leidde door een al even overwoekerde tuin naar hun pension.

‘Dan is dat dus duidelijk.’

Geheel vanzelfsprekend had Klara haar stilzwijgen als goedkeuring opgevat, en ook deze keer gaf Emma zich gewonnen. Ze ging een meningsverschil niet uit de weg, maar in dit geval waren ze het gewoon eens. Ook haar beviel het donkerrode kostuum zeer, het was inmiddels haar favoriet.

‘Ik heb nog een verrassing voor je.’

In de deuropening draaide Emma zich weer om.

‘Laat dat toch. Je weet dat ik niet van verrassingen houd.’

‘Ja. En dat kan me niet schelen. Blijf daar staan en beweeg je niet. Ik kom meteen terug.’

Klara verdween in haar kamer aan het einde van de gang en kwam kort daarna terug met een klein pakketje in haar hand. Emma opende het en sloeg verbaasd haar hand voor haar mond.

‘Je bent toch... Dat kan ik niet accepteren.’

‘Echt wel! Al het andere zou me diep beledigen. Bovendien kun je niet de hele tijd de mijne gebruiken.’

Emma haalde de dop van de lippenstift en draaide hem omhoog. Al op het eerste gezicht zag ze dat de kleur perfect was afgestemd op haar kostuum en haar klokhoed.

‘Ik zal het goed met je maken zodra ik mijn eerste eigen geld verdien.’

‘Goed om te weten, dan schrijf ik meteen een verlanglijstje,’ antwoordde Klara lachend. ‘Over een uur?’

‘Prima.’ Emma knikte, omhelsde haar en bedankte haar nogmaals uitbundig voor het dure cadeau.

‘Nu moet je ophouden. Je weet toch dat mijn ouders de beste schoonheidssalon in de stad hebben.’

Ze draaide zich direct om, maar Emma zag de blije glimlach die rond haar mond speelde.

Emma merkte de brief op de grond pas op toen ze haar hoedenspel- den had verwijderd en haar favoriete hoed op het dressoir had gelegd. De pensionhoudster had er een gewoonte van gemaakt om post door de kier onder de deur door te schuiven – maar natuurlijk niet zonder eerst goed te kijken naar de afzender. Emma grijnsde bij de gedachte aan de slimmigheden die de vrouwen in het huis inmiddels gebruikten om te ontsnappen aan de bemoeizucht van de huisdraak. Degenen onder hen met een bewonderaar of zelfs een minnaar hadden de man in kwestie allang aangespoord om brieven en geschenken onder een valse naam te sturen. Emma vond het onbegrijpelijk dat de nieuwsgierige juffrouw Pfisterer niet in de gaten had hoe ongewoon het was dat moeders, tantes of broers zoveel brieven en bloemen stuurden naar de vrolijk giechelende vrouwen.

De envelop die Emma nu van de vloer pakte, droeg echter onmiskenbaar het handschrift van haar moeder. Ze scheurde hem open en ging aan het smalle bureau zitten, dat ze samen met een stoel bij het raam had geplaatst. Het bureau was nog altijd bezaaid met de boeken en de dichtbeschreven vellen die ze nodig had gehad om zich voor te bereiden op het examen.

Ze veegde de papieren met haar onderarm opzij en deed de lamp aan. Al door de eerste zin viel ze stil. Ze staaarde naar de brief en haar hartslag versnelde.

Kom alsjeblieft niet naar Rothenburg tijdens de pinksterdagen.

Emma slikte. Het was niet zo dat haar hele geluk afhing van het feit dat ze morgen in de trein zou stappen. Haar moeder in een ander weekend bezoeken zou haar net zo goed uitkomen, vooral omdat ze vanavond uitging. Toch wist ze dat er iets gebeurd moest zijn, want nadat haar moeder dit weekend zorgvuldig had uitgezocht en zelfs van tevoren het treinkaartje voor haar had gekocht en had opgestuurd, was het meer dan vreemd dat ze haar nu vroeg om in Fürth te blijven.

Emma greep naar de kan die op de vensterbank stond en die ze, net als alle andere vrouwen in het huis, 's ochtends vulde met thee, die ze de hele dag door dronk. In een paar slokken leegde ze een volle beker voordat ze de brief van haar moeder met kloppend hart las.

Rothenburg aan de Tauber, 29 mei 1933

Mijn liefste Emma,

Kom alsjeblieft niet naar Rothenburg tijdens de pinksterdagen. Hoezeer ik ook heb uitgekeken naar ons weerzien, ik smeed je toch om voorlopig in Fürth te blijven. Aangezien ik je telefonisch niet kon bereiken, schrijf ik je deze regels en hoop ik dat mijn brief je nog op tijd zal bereiken.

Niets is minder mijn bedoeling dan je bang te maken of zelfs te ergeren, maar helaas zijn de gebeurtenissen momenteel aan het omslaan en slaap ik rustiger als ik weet dat jij veilig bent in je pension. Ik ken deze stad, die al zo lang mijn thuis is, niet meer terug. Natuurlijk is het in het verleden ook al wel voorgekomen dat de een of andere Tauberstad-inwoner me met minachtende blikken bekeek. Maar nooit eerder

kwamen de vijandigheden zo openlijk aan het licht als nu. Tijdens ons laatste telefoongesprek vertelde ik je al over het enthousiasme van de Rothenburgers voor de nieuwe rijkskanselier en zijn partij. Jong en oud, jongens en meisjes zijn enthousiast over de ideeën van meneer Hitler. En net zoals zij lijken te ontbranden in liefde voor hem, ontbrandt ook hun woede op mensen zoals wij. Om je bewust te maken van de ernst van de situatie zeg ik het botweg: wij Joden worden hier in Rothenburg niet langer graag gezien.

Of het nu gaat om een koopman of een timmerman, een bediende of een verzekeringsmedewerker - goede Joodse burgers worden in beschermende hechtenis genomen; daarvoor zorgen de speciale commissaris Kitzinger en zijn mannen. Kun jij je voorstellen dat ik in eerste instantie dacht dat dit soort detentie misschien wel beter zou zijn dan wat die mensen anders te wachten kon staan? Aanvankelijk klonk het alsof die gevangenschap bedoeld was om hen te behoeden voor de toorn van de burgers. (Hoewel ik nooit echt heb kunnen begrijpen wat deze woede kon hebben veroorzaakt.)

Wat ben ik naïef geweest, lieve Emma. Het is duidelijk dat niemand zich bekommert om de bescherming van een Jood. We moeten eerder bang zijn voor de mannen van de Sturmabteilung. Die vermaledijde wet op de Verdediging tegen Gewelddaden die de staat in gevaar brengen, heeft de deur geopend voor de SA-handlangers om met de ergste wreedheden actie tegen ons te ondernemen.

Ik wilde het niet inzien, maar wat de goede familie Mann in maart is aangedaan, heeft mijn ogen geopend.

Ik had het je al aan de telefoon willen vertellen, maar de verschrikking was te erg en ik moest eerst mijn gedachten ordenen.

De gebroeders Mann, die al tientallen jaren een bloeiende vee- en paardenhandel hadden, werden 's nachts uit hun huis gestuurd en gearresteerd. Vier weken lang zaten de zonen gevangen, terwijl de mannen van de SA het huis bezetten. De goede mevrouw Mann kon de angst en de zorgen niet langer aan en beroofde zichzelf van het leven. Haar echtgenoot kreeg toen een inzinking en werd opgenomen in de psychiatrische inrichting van Ansbach.

Mijn handen en mijn lichaam trillen nog steeds als ik denk aan dit gruwelijke lot dat deze familie overkomen is. Ze noemen het arisering. Ik noem het diefstal. En moord. Makelaar Eberlein, een trouwe volgeling en lid van de lokale NSDAP, regelde de verkoop van het gehele bezit van de familie Mann aan de heer Leonhard Assel. Jij kunt dat niet weten, want je woont hier al te lang niet meer, maar meneer Assel was waarschijnlijk de grootste concurrent van de gebroeders Mann. Hij dreef zijn handel in groenten, fruit, paarden en vee in de Hafengasse. Nu gaat het waarschijnlijk goed met hem: de onwelgevallige tegenstander is uit de weg gerveemd. En alsof die schande op zich al niet genoeg was, neemt hij nu ook zijn intrek in het huis van de familie Mann en noemt hij ook de schuur, de stallen, de tuin en de binnenplaats zijn eigendom.

Liefste Emma, ik schrijf deze regels om je blik te scherpen. IK vraag je: let op! De stemming tegen ons wordt niet met de dag vijandiger, maar met het uur.

Tot nu toe ben ik ongemoeid gebleven, wat waarschijnlijk alleen te danken is aan het feit dat onze bezittingen vrij onbeduidend zijn. Een kleine kruidenierswinkel met daarboven een nog kleinere bovenwoning lijkt voor de hoge heren van de partij niet de moeite waard. Nou ja, ik moet zeggen: nog niet.

Nu zul je wel mijn dringende verzoek begrijpen om niet terug te keren naar Rothenburg. Ik voel me meer op mijn gemak als ik weet dat jij in een stad bent die groter is dan deze en waar je niet meteen wordt herkend als de dochter van een Jodin.

Wees er zeker van dat ik zelf altijd op mijn hoede ben. Het zal veiliger zijn als ik jou in Fürth bezoek en we daar samen tijd doorbrengen.

Een gekoesterde gewoonte mag niet worden opgegeven, dus zal ik je zaterdagmiddag weer opbellen. Dan kun je er vast voor zorgen om bereikbaar te zijn, want ik kan niet wachten om te horen met welke uitstekende cijfers jij je examens hebt afgelegd.

In liefde, je moeder Eva

Vrijdag 2 juni 1933

Paul

De hoed paste perfect bij haar lippenstift. Dat was het eerste wat Paul opviel aan de mooie vrouw die zojuist samen met een vriendin de biertuin was binnengekomen.

‘Daar is ze dan. Dit is mijn Klara,’ mompelde Michael, en er verspreidde zich een verrukte glimlach over zijn gezicht.

Paul liet daarentegen zijn schouders teleurgesteld hangen, totdat hij zich realiseerde dat de ogen van zijn vriend niet gericht waren op de vrouw met de rode hoed, maar op haar vriendin.

‘Hier zijn we,’ riep Michael, terwijl hij de vrouwen naar hun tafel wenkte.

‘Bedankt voor het vrijhouden van de plaatsen, dokter.’ Klara wierp Michael een verleidelijke blik toe en schudde met haar blonde haren.

‘Emma, dit is dokter Michael Nachmann, chirurg in het ziekenhuis waar ik werk. En dit is mijn lieve vriendin Emma Ehrlich.’

Ze schudden elkaar de hand en het kostte Paul enige moeite om zijn blik van Emma af te wenden.

‘Ik ben Paul. Zeer aangenaam.’

‘We hebben reden om iets te vieren.’

Totaal ongegeneerd trok Klara haar stoel iets dichterbij die van Michael toe en legde haar arm op zijn schouder.

‘O ja?’ vroeg Michael.

‘Vanaf vandaag ben ik een door de staat gecertificeerde boekhouder,’ legde Emma niet zonder trots uit, terwijl ze haar hoed afzette en voor zich op tafel legde.

Paul mompelde ‘gefeliciteerd’ en maakte van de gelegenheid gebruik om haar nog eens te bekijken. Het duurde even voordat hij bedacht aan wie de jonge vrouw hem deed denken. Haar donkere haar, dat in zachte golven maar net over haar schouders viel, plus de vochtige blauwe ogen en die zondig rode lippen. Emma had een zekere gelijkenis met Hedy Lamarr, de actrice over wie iedereen het sinds het begin van het jaar had vanwege de schandelijke film *Ekstase*.

Michael en Klara wisselden een tijdje verhalen uit over het ziekenhuis, terwijl Paul en Emma zich op de vlakte hielden. Maar met elke stille blik die ze uitwisselden, werd zijn verlangen om met haar alleen te zijn sterker. Hij had zich betrappt moeten voelen, want ze merkte zijn blikken duidelijk op en erkende dat met een glimlach die haar neus deed krullen. Aan de andere kant was hij zich er ook terdege van bewust dat ze minstens zo vaak naar hem keek.

Na de vierde karaf wijn die ze samen gelegd hadden, waren de gesprekken tussen zijn vriend en de verpleegster, die ongetwijfeld meer voor elkaar voelden, vertrouwelijker geworden.

‘We zouden een wandeling kunnen maken,’ stelde Emma voor. Ze keek haar vriendin aan en rolde vervolgens met haar ogen. Blijkbaar voelde zij zich net zo buitengesloten als hij.

‘Graag,’ antwoordde Paul en hij was onmiddellijk ontevreden over dit korte antwoord. Hij had ‘niets beters dan dat’ of op zijn minst ‘bijzonder graag’ moeten zeggen. Anders dacht die aantrekkelijke boekhoudster vast dat hij alleen uit beleefdheid instemde.

Emma leek niets te hebben gemerkt. Ze stond op en pakte overmoedig haar hoed en Pauls hand.

‘We gaan een frisse neus halen.’

Klara keek haar schuin aan en grijnsde.

‘Natuurlijk. Een goed idee. Het is hierbuiten in de biertuin echt benauwd vanavond.’

De vrouwen lachten hartelijk. De mannen lachten mee, waarna ze afscheid van elkaar namen.

‘Dus jij bent ook arts?’ wilde Emma weten nadat ze de Grüner Baum verlaten hadden.

‘Arts?’ was zijn wedervraag. ‘Hoe kom je daarbij?’

‘Nou, je bent bevriend met Michael, dus dacht ik..’

‘O nee.’ Paul bood Emma zijn arm aan, en ze haakte zonder enige verlegenheid in. ‘We waren buurjongens en hebben ondanks een paar jaar leeftijdsverschil altijd urenlang samen op straat gespeeld. Maar zijn passie voor het genezen van anderen heb ik nooit gedeeld.’

‘Wat doe jij dan?’

Paul slikte en vertrok zijn lippen.

‘Ik betreur het ten zeerste, maar vandaag is mijn laatste avond in Fürth. Morgen om twaalf uur vertrek ik al. Ik sta voor een compleet nieuwe taak. Ik word partner in een middelgrote fabriek.’

Hij had haar er graag meer over willen vertellen. Maar zijn beroepsmatige plannen leken in vergelijking met Michaels leven in het ziekenhuis nogal onbeduidend. Bovendien wilde hij van de gelegenheid gebruikmaken om zoveel mogelijk te weten te komen over Emma. Hij had alleen nog maar deze ene avond, en hij wilde alles op alles zetten om ervoor te zorgen dat ze elkaar daarna niet uit het oog zouden verliezen. Misschien voelde zij wel hetzelfde en zou ze hem toestaan haar te schrijven?

‘En jij?’ vroeg hij daarom. ‘Wat ga je doen nu de examens achter de rug zijn?’

Emma zette een stap vooruit, draaide zich weer naar hem toe en bleef achteruitlopen, zonder haar ogen van hem af te wenden.

‘Dat weet ik nog niet. Ik zoek een baan op een kantoor en hoop dat ik daar dan ook kan doen wat ik geleerd heb. Want dat is zoveel meer dan alleen brieven typen.’

Met stralende ogen vertelde ze over haar opleiding. Omdat ze achteruit bleef lopen, zag ze de lantaarnpaal niet aankomen.

‘Voorzichtig!’ Paul pakte haar arm vast en trok haar abrupt naar zich toe.

Toen Emma geschrokken haar ogen naar hem opsloeg, zei hij ter verklaring: ‘Ik zeg het niet graag, want je aanblik is betoverend. Maar misschien kun je beter vooruitkijken zolang we aan het wandelen zijn.’

Hij wees achter haar naar de lantaarnpaal waar ze bijna tegenaan gebotst was, maar Emma dacht er niet aan om achterom te kijken. Ze bevrijdde zich ook niet uit zijn greep, maar bleef vlak voor hem staan; met haar hoofd iets in haar nek keek ze hem geconcentreerd aan.

‘Geef het maar toe, je wilde gewoon dichterbij me komen.’

Pauls hartslag schoot omhoog. Ze zou hem toch niet te opdringerig vinden?

‘Ik zou toch nooit...’

Hij viel stil, omdat hij merkte dat hij op het punt stond zich te verontschuldigen voor zijn voorzichtigheid.

Pas toen Emma een pruillip trok en zachtjes ‘jammer’ mompelde, beseftte hij dat ze hem eigenlijk aan het plagen was.

‘Jammer?’

Ze had zich nog steeds geen centimeter bewogen. Paul zag de donkerblauwe spikkels in haar heldere ogen en de perfect geëpileerde bogen van haar wenkbrauwen erboven. In haar linkerwang verscheen een kuiltje, want ze kon haar lachen nauwelijks inhouden. En toch hield ze zijn blik vast, en hij wist ineens dat ze hetzelfde voelde als hij: zij kon haar ogen ook niet van hem afhouden. Ook zij leek elk detail van zijn gezicht in zich te willen opnemen, uit angst dat deze speciale band tussen hen binnenkort tot het verleden zou behoren.

‘Zodat ik maar niets zal vergeten. Het enige wat ons nog rest is vandaag,’ zei ze, alsof zij zijn gedachten had geraden.

Paul pakte haar hand vast, trok die naar zijn lippen en gaf er een kus op. Zijn hart was op hol geslagen en leek struikelend haar danspassen na te doen. Hij begreep zelf niet helemaal wat hem overkwam. Tot dan toe had hij nooit geloofd in grote gevoelens op het eerste gezicht. Zijn ouders hadden hem geleerd dat de grootste liefde voortkwam uit diepe genegenheid en niet uit vlinders in je buik, die net zo snel konden

verdwijnen als ze verschenen. Hij wist niets van Emma – afgezien van het feit dat ze boekhoudster en wondermooi was. En toch had ze hem betoverd: zij had alle vlinders laten vliegen, en nu wist hij niet hoe hij zijn wilde hart weer onder controle kon krijgen.

Maar wilde hij dat eigenlijk wel?

Terwijl ze verder liepen, hield hij haar hand vast en zij stond dat toe. Op dat moment betreurde Paul het dat hij niet eerder had toegegeven aan de talloze smeebeden van zijn vriend om met hem mee te gaan naar de Grüner Baum. Misschien hadden ze elkaar dan eerder ontmoet, had hij haar mee uit kunnen nemen en haar beter leren kennen.

Misschien hadden ze dan een kans gehad. Maar zo?

Het luide geknars van een tram die voor hen door de bocht ging, haalde hem uit zijn troebele gedachten en er kwam een idee bij hem op. Hij wierp een snelle blik op haar schoenen, in de hoop dat die bestand waren tegen zijn spontane ingeving.

‘Hoe snel ben je op die hakken?’ vroeg hij brutaal.

Emma haalde haar schouders op en keek hem afwachtend aan.

‘De tram,’ legde hij uit. ‘Minder gevaarlijk voor vrouwen die zo gefascineerd zijn door hun mannelijke metgezellen dat ze tegen lantaarnpalen aan lopen. Dan kun je me zittend aanstaren.’

Emma’s linkerwenkbrauw ging omhoog.

‘Ach, daarvoor zijn die piepende monsters bedacht. En ik heb altijd geloofd dat het eenvoudige vervoersmiddelen waren.’

Paul sloeg zijn arm met gespeelde ernst om haar schouders.

‘Helemaal fout, liefste Emma.’ Met het topje van zijn wijsvinger tikte hij tegen het puntje van haar neus. ‘Ze zijn gemaakt voor jou. Zodat je niet op de omgeving hoeft te letten en mij geheel ongegeneerd kunt gaan zitten aanstaren.’

Emma reageerde niet op zijn provocatie. In plaats daarvan porde ze met haar elleboog in zijn zij, keek ze hem met fonkelende ogen aan en rende ze plotseling weg.

‘Kom op,’ riep ze. ‘Laten we mijn schoenen testen!’